

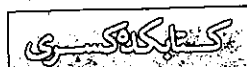
معماری کیفیت‌گرا

درآمدی بر «برنامه‌ریزی»، «طراحی» و «ارزیابی کیفیت عملکردی»

ون در وورت، ون وگان
مترجم: مهیار باستانی

www.ketab.ir

انتشارات تخصصی هنر،
معماری و شهرسازی

Voordt, D. J. M. van der

وورت. دی. ج. ام. ون در
معماری کیفیت‌گرا: درآمدی بر «برنامه ریزی» طراحی و «ارزیابی کیفیت عملکردی»/ ون در ووت، ون رگان؛
مترجم مهیار باستانی.

مشهد: کتابکده کسری، ۱۳۹۲.

۲۰۸ ص: مصور، جدول، نمودار.
شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۹۲۳۸۸-۵-۹

فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: Architecture in use: an introduction to the programming, design
and evaluation of buildings.

یادداشت: کتابنامه.

شیران دیگر: درآمدی بر «برنامه ریزی» طراحی و «ارزیابی کیفیت عملکردی».

موضوع: معماری

موضوع: معماری جدید

Wegen, H. B. R. van (Herman B. R.)

شناسه افزوده: وگن، هرمن بی. آر. ون

شناسه افزوده: باستانی، مهیار، ۱۳۶۲ - مترجم

رده بندی کنگره:

NA۲۵۰۰/۰۸۷م ۱۳۹۲

۷۲۱

۳۱۱۵۹۴۹

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری

معماری کیفیت‌گرا

درآمدی بر «برنامه ریزی»، «طراحی» و «ارزیابی کیفیت عملکردی»

مترجم: مهیار باستانی

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان

صفحه آرای و آماده‌سازی چاپ: عزاله عرفانی

چاپ اول: بهار ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ آستان قدس رضوی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۳۸۸-۵-۹

انتشارات: کتابکده کسری

نشانی انتشارات: مشهد - فلسطین ۱۴ - پلاک ۱۰ تلفن: ۰۱۹ / ۷۶۷۰۰۱۹ / ۷۶۴۱۳۷۲ - ۰۵۱۱

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات محفوظ می‌باشد.

مرکز پخش: کتابکده کسری

تلفن: ۰۱۹ - ۷۶۷۰۰۱۹ - ۰۵۱۱ همراه: ۰۱۹ - ۵۱۲۴۲۱۹

پیشگفتار نویسنده

اغلب، معماری ترکیبی از فرم، عملکرد و تکنولوژی، و موضوعی برای موارد خاصی نظیر زمان، پول و مقررات شناخته می‌شود. سابقه مطرح شدن کیفیات سه‌گانه معماری، به بیش از ۲۰۰۰ سال پیش باز می‌گردد؛ زمانی که ویتروویوس معماری را به سه بخش یوتیلیتاس (عملکرد یا معیار سودمندی: بعد اجتماعی)، فیرمیتاژ (استحکام و مقاومت: بعد فنی) و ونوستاس (زیبایی و هنری یا بعد زیبایی‌شناسانه) تقسیم می‌کند. البته به نظر می‌رسد که همیشه درباره اهمیت موضوع کیفیت عملکردی در طراحی معماری توافق وجود داشته است.

هدف از این کتاب، نشان دادن چگونگی ارزیابی کیفیت عملکردی و بیان آن در قالب واژه‌هایی معین است که به موضوع طراحی ساختمان‌ها اشاره دارد. بعد از هتدمه‌ای کوتاه درباره عملکردهای یک ساختمان و ارتباط بین کیفیت عملکردی و کیفیت معمارانه، نگاهی گذرا به تاریخ معماری خواهیم داشت. مسئله اصلی در این بخش بررسی دیدگاه مدارس و مکاتب مختلف معماری درباره ارتباط بین فرم و عملکرد است. این موضوع با بحث درباره این که چگونه کیفیت عملکردی مطلوب می‌تواند در قالب برنامه الزامات یا گزارش توجیهی آماده شده و به صورت حرفه‌ای در اختیار طراحی قرار گیرد ادامه می‌یابد. فصل بعد به ارزیابی فرآیند طراحی یا ساختمان‌های تکمیل شده می‌پردازد. این بخش بین ارزیابی فرآیند و محصول، ارزیابی قبل از اجرا در مقابل ارزیابی بعد از تولید تمایز قائل می‌شود. جنبه‌های مهم و روش بررسی طرح یا ساختمان از لحاظ تأمین کیفیت عملکردی مطلوب مورد توجه قرار می‌گیرد. در فصل آخر مفهوم کیفیت عملکردی به ۹ جنبه تجزیه می‌شود. برای هر جنبه شاخص‌هایی از مفاهیم فضایی بیان شده و روش تبدیل آنها به الزامات برنامه‌ریزی و اصول طراحی ارائه می‌شود. در پایان هر فصل تعدادی از کتب، هم به عنوان معرفی منابع و هم برای مطالعات بعدی ذکر شده است.

این کتاب در درجه اول برای دانشجویان معماری در مؤسسات آموزش عالی در نظر گرفته شده است، هر چند امید است که به جامعه طراحی معماری حرفه‌ای نیز راه بیابد.

پیش‌گفتار مترجم

در بسیاری از کتب مرجع، برنامه‌ریزی به عنوان اولین گام در طراحی معماری شناخته می‌شود. با این وجود، بخش وسیعی از دانشجویان و معماران حرفه‌ای از جایگاه و تأثیر این فعالیت در طراحی غافلند. رساله‌های تحقیقاتی و گزارش‌های توجیهی که همراه با طرح‌های دانشجویی و پروژه‌های دفاتر مشاور معماری ارائه می‌شود اغلب شامل اطلاعاتی است که در فرآیند طراحی از آنها استفاده نمی‌شود. در بیشتر موارد، برنامه‌ریزی تنها نگاهی کمیت‌گرایانه دارد و در این روند توجه به کیفیت معماری حلقه‌ای گم‌شده است. کمبود منابع نظری که به کیفیت فضا بپردازد باعث گردید تا کوششی در جهت مطالعه، تهیه و تدوین این جنبه از معماری انجام شود.

این کتاب می‌کوشد تا با ارائه نمونه‌های واقعی، بین دانش نظری و تمرینات حرفه‌ای معماری ارتباط برقرار کند. روش تهیه یک برنامه موفق را به طراحان می‌آموزد و به آنها کمک می‌کند تا از اطلاعات اولیه در قالب اندیشه‌ای برای عمل بهره‌گرفته و گام به گام از برنامه‌ریزی به سوی طراحی حرکت کنند. بخش اعظمی از کتاب نیز به بررسی روش ارزیابی تولیدات معماری و ارائه معیارهایی برای انجام آن پرداخته است. اگرچه بسیاری از نمونه‌های مذکور در کتاب، مربوط به کشور هلند و نتایج تحقیقات اساتید دانشگاه دلف است اما تفکرات، جهان‌شمول و قابل استناد می‌باشد. نویسندگان این کتاب، دکتر تئوون دروورت، استاد بخش مسکن دانشکده معماری دانشگاه دلف، و دکتر هرمان ون‌وگان محقق ارشد و استاد این دانشگاه می‌باشند.

شایان ذکر است در برگردان نام کتاب "Architecture in use" و انتخاب واژه‌ای که بتواند ساختار و مطالب کتاب را به خواننده منتقل سازد با چالشی روبرو بودیم. واژگانی چون «معماری کاربردی»، «معماری در عمل» و ... قادر به ارائه مفاهیم نبود. لذا در بحث برگردان نام کتاب، از محتوای آن کمک گرفته و با توجه به نگاه کیفیت‌گرایانه نویسنده به معماری، عنوان «معماری کیفیت‌گرا» برای آن برگزیده شد. امید است برگردان این کتاب بتواند در جهت ارتقای جامعه دانشگاهی و حرفه‌ای کشور تأثیرگذار باشد.

مهیار باستانی

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی گرگان

پاییز ۱۳۹۱

پیشگفتار نویسنده

پیشگفتار مترجم

فهرست

۷	فصل اول : کیفیت عملکردی و معمارانه ساختمان‌ها
۷	۱-۱: عملکردهای ساختمان
۸	۲-۱: کیفیت عملکردی
۹	۳-۱: کیفیت معمارانه
۱۳	۴-۱: مراحل فرآیند ساخت
۱۴	۵-۱: نتیجه‌گیری
۱۶	کتابنامه
۱۷	فصل دوم: فرم و عملکرد
۱۷	۱-۲: جستجو برای یافتن فرم
۱۸	۲-۲: کارآیی عملکردی و ساختاری
۲۲	۳-۲: توسعه ایده‌های عملکردگراها
۳۴	۴-۲: انعطاف‌پذیری و چند عملکردی بودن
۳۸	۵-۲: محتوا
۴۵	۶-۲: استقلال فرم
۶۱	۷-۲: نتیجه‌گیری
۶۴	کتابنامه
۶۷	فصل سوم: برنامه الزامات
۶۷	۱-۳: مقدمه
۶۸	۲-۳: نقش برنامه‌ریزی در فرآیند ساخت
۷۸	۳-۳: محتوای برنامه الزامات
۹۰	۴-۳: مراحل دستیابی به برنامه الزامات
۹۸	کتابنامه

۱۰۱	فصل چهارم: از گزارش تا طراحی
۱۰۱	۱-۴: مقدمه
۱۰۲	۲-۴: طراحی چیست؟
۱۰۴	۳-۴: روش‌شناسی طراحی
۱۰۹	۴-۴: فرآیندهای طراحی
۱۱۴	۵-۴: روش‌های طراحی
۱۲۳	۶-۴: کنترل کیفیت
۱۲۶	کتاب‌نامه

۱۲۹	فصل پنجم: ارزیابی ساختمان‌ها
۱۲۹	۱-۵: مقدمه
۱۲۹	۲-۵: ارزیابی محصول و فرآیند، قبل از اجرا و بعد از آن
۱۳۰	۳-۵: چرا ارزیابی؟
۱۳۶	۴-۵: ارزیابی کیفیت
۱۴۹	۵-۵: یک روش جامع
۱۵۱	کتاب‌نامه

۱۵۵	فصل ششم: ارزیابی کیفیت: روش‌های اندازه‌گیری
۱۵۵	۱-۶: معیار کیفیت عملکردی
۱۸۶	۲-۶: روش‌های اندازه‌گیری
۱۸۸	۳-۶: فهرست‌ها و مقیاس‌های ارزیابی
۱۹۹	کتاب‌نامه